

IZENAČEVANJE MOŽNOSTI

Pred dvema letoma, smo v tej dvorani javno razpravljali o novi paradigmi in novi koncepciji vzgoje in izobraževanja oseb s posebnimi potrebami. Takrat smo javno izpostavili izjemno perečo problematiko usmerjanja oseb s posebnimi potrebami, vključevanja otrok in mladostnikov v ustrezne programe in zagotavljanje ustrezne strokovne pomoči.

Danes, po dveh letih moramo, kljub dokaj uspešnemu sodelovanju z MŠŠ, že resno opozoriti na vprašanje strokovne in etične odgovornosti različnih strokovnih delavcev.

Zato sprašujem – najprej nas, specialne in rehabilitacijske pedagoge/defektologe, specialne pedagoge in socialne pedagoge:

- Kje je naša strokovna odgovornost, ko soglašamo z usmeritvijo otroka v program na pobudo staršev, šol ali zgolj na enostranskem razumevanju inkluzije, čeprav že v naprej predvidevamo, da bo imel težave kljub dodatni učni in drugi strokovni pomoči?
- Kaj je z našo strokovno odgovornostjo, ko ob delu s posameznim otrokom/učencem ugotovljamo, da ne napreduje, ker je program prezahteven, pa zanj ne predlagamo preusmeritev v ustrežnejši program?
- Kje je strokovna odgovornost, ko se v šoli učencu namenoma znižujejo standardi znanja izpod dogovorjenih minimalnih standardov, zgolj zato, da ga ohranimo v »višjem« programu?
- Kje je naša strokovna odgovornost, ko namesto dodatne strokovne pomoči izvajamo inštrukcije na pobudo učiteljev?

In nadalje:

- Kje je strokovna odgovornosti ravnateljev šol, ki (ne glede na njegovo strokovnost) predlagajo učitelja za izvajanje dodatne učne ali celo dodatne druge strokovne pomoči zato, da le-ta zapolni delovno obveznost?
- Kaj je s strokovno odgovornostjo učitelja, ki sprejme opravljanje dodatne učne ali druge strokovne pomoči, kljub nepoznavanju populacije, dela ali celo področja, kjer nudijo pomoč? In učitelja, ki izjavlja, da ne zmore ali da se ne zna približati otroku s posebnimi potrebami, da delo s takim učencem »zajeda« delo z drugimi otroki v razredu, pa vztraja in z njim »izvaja« še dodatno pomoč?

Podobno bi lahko vprašanje strokovne odgovornosti zastavili članom komisij za usmerjanje in šolskim upravam, saj ugotovljamo, da v določene programe otroke komajda usmerjajo – pa to ne pomeni, da otrok, ki bi te programe potrebovali, ni.

In nenazadnje:

- Kje je odgovornost Ministrstva za šolstvo in šport, ki za usmerjanje in s tem inkluzijo namenja ogromna sredstva, katera pa zaradi načina uvajanja in izvajanja inkluzije nimajo in ne bodo imela zadostnega učinka?

To je problematika, ki jo v Društvu specialnih in rehabilitacijskih pedagogov Slovenije napovedujemo za javno razpravo še v tem letu.

Na današnjem posvetu bomo govorili o drugi strokovni in etični odgovornosti, o odgovornosti po zagotavljanju enakih možnosti za učenje vseh otrok in mladostnikov, ki smo jo kot država podpisali s številnimi konvencijami in zapisali tudi v Ustavi RS.

V resnici danes zgolj urejamo področje izobraževanja mladostnikov z zmernimi, s težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju in se borimo za javno priznanje zagotavljanja možnosti do izobraževanja, učenja (tudi navajanja) mladostnikov z zmernimi, s težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju po 18. letu starosti. Možnosti, ki jo v oddelkih vzgoje in izobraževanja na šolah, v centrih in zavodih (izhajajoč iz potreb učencev), kljub pomanjkanju zakonskih osnov že ves čas tudi izvajamo. To pomeni, da ne zahtevamo širitev pravic za te osebe, temveč zgolj za javno povedano in javno priznано izvajanje.

Na podlagi strokovnih ugotovitev in ugotovitev dobre prakse, je bil v okviru prenove VI, v ta namen izdelan Posebni program VI, po katerem naj bi se tudi učenci z zmernimi, s težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju, na svoji izobraževalni poti javno poenotili z možnostmi vseh drugih - v kolikor ga seveda upoštevamo v celoti, ne le po posameznih sklopih.

Za izvajanje tega programa v celoti, pa moramo strokovnjaki, žal, posebej utemeljevati sposobnosti teh mladostnikov za učenje.

Ko govorimo o izobraževanju in/ali učenju, vedno mislimo na to, da je to sestavni del naših (človekovih) osnovnih pravic in da je to eno od najpomembnejših socialnih potreb vsakega od nas. In ta pravica ni omejena na zgolj osnovnošolsko izobraževanje, omejena ni niti z življenjskimi obdobji, ker smatramo izobraževanje za dejavnost, ki traja vse življenje. Vsak od nas jo zadovoljuje glede na osebne potrebe in interese, pa tudi glede na možnosti, ki izhajajo iz nas samih in iz okolja v katerem živimo.

Tako je običajno pri vsej populaciji.

Pri pravici do izobraževanja oseb z zmernimi, s težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju, pa se moramo skupaj s starši nenehno boriti, jo utemeljevati in na nek način celo zagovarjati.

Ob tem se vedno pojavlja vse polno vprašanj in ovir, ki temeljijo na nesmiselnih trditvah, kot je npr: »Za tovrstno izvajanje ni zakonskih pogojev.«

Ali vprašanjih:

»Ali so sposobni da bi se kot mladostniki izobraževali ali učili?« ali

«Zakaj naj bi se v tem obdobju še učili, ali zakaj naj bi se sploh učili?«

Zakone pišemo sami! V kolikor umestitev Posebnega programa VI v šolski zakonodaji ne znamo ustrezno umestiti, poznamo poti in načine za spremembe in dopolnitve le-tega.

Zavedati se moramo, da novejša empirična raziskovanja in naša praksa ugotavljajo oz. dokazujejo potencialne za učenje tudi v obdobju mladostništva in kasneje tudi pri odraslih osebah.

To je razumljivo, če vemo,

1. da je razvoj pri teh osebah zelo upočasnen,
2. da so temeljni pogoji za učenje:
 - sposobnosti – ugotovitve potrjujejo, da ima večina teh oseb v obdobju mladostništva in mnoge v obdobju odraslosti še potencialne za učenje;
 - motivacija (notranja in zunanja) – tudi njihova lastna odločitev
 - pogoji v okolju – možnosti, ki jih danes uveljavljamo,
3. da lahko izobraževanje razumemo tudi kot splošni proces doseganja znanja, veščin, navad. Potem namreč izobraževanje ali učenje za naše učence predstavlja proces spreminjanja in prilagajanja, za uspešno delovanje v skladu z individualnimi zmožnostmi.

Tako definirano izobraževanje in učenje ponujam v razumevanje tega problema in kot zahtevo po javnem priznanju izvajanja celotnega Posebnega programa VI.

In še vprašanje, zakaj naj bi se učili?

Zaradi:

- povečevanja njihove samostojnosti,
- socialne participacije in
- tega, da se učijo nekih formalnih nalog / gre za konkretizacijo področij, ki so jim v življenju blizu.

Posebni program se bo začel izvajati že letos jeseni. Upamo, da bo današnji posvet omogočil, da v celoti.

Kdo naj je odgovoren za izobraževanje teh učencev?

Tisti, ki je odgovoren za vzgojo in izobraževanje vseh drugih otrok in mladostnikov - Ministrstvo za šolstvo in šport!

Spoštovana gospoda ministra!

V imenu Društva specialnih in rehabilitacijskih pedagogov Slovenije se zahvaljujem, da ste v sodelovanju s predsednikom Državnega sveta organizirali današnji posvet. Prav zato, ker ste združili moči močno upamo, da bo cilj današnjega srečanja - izenačitev možnosti - vodilo k vsemu nadaljnjemu delu.

Mag. Lidija Kastelic
Predsednica Društva specialnih in
rehabilitacijskih pedagogov Slovenije